СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 46. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 27-го лютого 1939. No. 46. Jersey City, N. J., Monday, February 27, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД ВІДТЕПЕР КЛАСТИМЕ НАТИСК НА ЕКОНОМІЧНУ ПОПРАВУ А НЕ НА РЕФОРМИ

ДЕ МОЙН. — Секретар торговлі Гопкінс, в прилюдній промові виразно заявив, що відтепер уряд звертатиме головну увагу не нате, щоб при помочи суспільних реформ перестроїти теперішний суспільний лад, лиш щоб відповідною економічною політикою піднести бизнесове оживлення, добробут і приріст загального національного доходу. Не шляхом державних підприємств, лиш шляхом поправи в приватних бизнесах буде йти відтепер уряд до усунення безробіття, говорив Гопкінс. Тому уряд відтепер даватиме полекші приватному бизнесові, а передівсім не буде їх обтяжувати занадто податками, щоб в той спосіб залишити йому подостатком готівки для розбудови підприємств. Уряд піддержуватиме також малого бизнесмена й фармерів. Вкінці, що теж є великою зміною в дотеперішній політиці „нового розділу", уряд буде прямувати до зрівноваження державного буджету.

ВІДГОМІН НА ПРОМОВУ МОРГЕНТАВА.

ВАШИНГТОН. — Секретар скарбу Моргентав пару днів тому виголосив промову, в якій закликав конгрес, щоб той щераз провірив податкові тягарі, які спинюють розвій приватного бизнесу, та евентуально змінив ці податки. У відповідь конгресмен Довтон, голова конгресового комітету засобів, заявив, що це добра думка провірити цілу податкову систему й дати полекшу бизнесови. Він заявив готовість конгресу в тім відношенні разом з департаментом скарбу працювати.

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО НАКОПИЧЕННЯ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет військових справ вніс на пленарне засідання сенату законопроект, на основі якого розпочатоб в Америці накопичування тих сирівців, які будуть потрібні для воєнних цілей. На ту ціль комітет жадає 102 міліонів долярів.

ВАГНЕР ПРИГОТОВЛЯЄ ЗАКОНОПРОЕКТ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВЛЯ.

НЮ ЙОРК. — На банкеті піонірів юнії електричних робітників сенатор Вагнер заявив, що він підготовляє законопроект, на основі якого впроваджено державне обезпечення здоровля всіх людей проти хворіб. Вагнер сказав, що цей законопроект буде важнійший від усіх тих, які він дотепер перепровадив.

ПРОБЛЕМА СТАРИХ ЛЮДЕЙ.

НЮ ЙОРК. — На річнім засіданні американського ортопсихіятричного товариства, на якім було поверх тисячі представників, широко обговорювано справу старших людей, що перейшли 60 рік життя. Бесідники стверджували, що внаслідок загального продовження життя тепер старих людей відносно більше, ніж їх було колись. Колись їх було пять на сто. Тепер є десять на сто. А за кількадесять літ їх буде ще більше. А внаслідок технічних уліпшень і безробіття їх тепер нерадо приймають на працю. Ті люди домагаються якогось державного забезпечення від тої суспільности, для якої вони ціле життя працювали. Потреба цього забезпечення є причиною повстання таких політичних рухів, як рух Тавнсенда, говорили бесідники.

ІНШИЙ ПОГЛЯД НА ПЕНСІЇ ДЛЯ СТАРИХ.

ДІТРОЙТ. — Гомер Рейней, голова комісії молоді, заявив, що американська суспільність стає віч на віч з дуже прикрими змаганнями молоді і старих людей, яких відносно тепер більше, ніж було колись. Старі домагаються державних пенсій, чи якогось іншого забезпечення. А фонди, які підуть на ті пенсії, відбються зле на молоді. В деяких стейтах конфлікт інтересів молоді і старих вже прибрав гострі форми. В Тексас, наприклад, законодавці не могли витиснути з буджету 6 міліонів долярів на вищі школи, а в той сам час організації старих натискають на ухвалення кількадесять міліонів на пенсії для старих. Рейней говорив, що старі силою своїх голосів, випирають молодь від участи в суспільних доходах. Молодь це відчуває і 85% молоді в віці від 16 до 24 літ, почувається „апатично".

НЕВІДПОВІДНІ УЧИТЕЛІ — ЗАГРОЗА УЧНЯМ.

НЮ ЙОРК. — Президент американського ортопсихіятричного товариства заявив, що американська навчальна система вимагає, щоб учителі були здорові тілесно, щоб не були уломні та не мали заразливих хворіб. Але ця система не звертає уваги на те, чи учитель чуттєво зрівноважений. Тому нераз трапляються такі учителі й учительки, які є гістеричні, вибухові, а нераз душевно звихнені. Вони завдають багато шкоди учням.

СИМВОЛ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

Заряд світової вистави в Ню Йорку вибрав собі таку трикутну вежу з кулею як символ вистави. Їх щойно викінчили й відкрили. Перед ними напереді так званий комунікаційний двір.

СЕЗОНОВА ЕМІҐРАЦІЯ ДО ЛАТВІЇ ЗРОСТАЄ.

Еміґрація сільських робітників з Польщі до Латвії, що почалась у 1930 р., виказує щораз більший зріст. Коли в 1933 р. працювало в Латвії 3,000 робітників з Польщі, то в 1938 р. було їх уже коло 50,000.

ЛЮДСЬКУ ВУДЖЕНИНУ ПРОДАВАЛИ НА БАЗАРІ.

В бельгійському Конго в околиці копалень золота Кіле-Мото, викрили кількасот випадків убивств. Іде тут про ритуальні вбивства одної секти негрів, що вона їх доконувала на членах сусідського племени. Мясо трупів, покраяних на кусні, продавали після звудження на вагу на базарі. Арештовано коло 200 тубільців.

МОЖУТЬ ЗАКРИТИ „ЧЕРВОНІ ШКОЛИ".

Радний Балфур з 4. округи в Торонті, вніс перед радою контрольорів домагання закриття всіх шкіл у місті, що мають щонебудь до діла з комунізмом. Таких шкіл є в Торонті 40. Балфур доказує у своїй резолюції, що ті школи поширюють ідеї атеїзму, як рівнож революційні доктрини всупереч засадам канадійської й британської форми державного устрою. Контрольна рада має вкороткі винести своє рішення. Радний Балфур пляную ставитись перед ґенеральним прокуратором із своїми предложеннями.

ҐІМНАЗИСТИ, ЩО ХОТІЛИ „ДЕМАСКУВАТИ" ВЧИТЕЛЯ.

В 1936 р. трапився у ґімназії П. О. В. у Лодзі небуденний випадок. Група учеників, що уважала себе скривдженою при допущенні до матури, вдерлась на салю, де відбувалася матура й силою забрала одному з учителів акти зі шкільними задачами. Ці задачі були їм потрібні, щоб доказати, що не всі допущені до іспиту стояли на висоті завдання та що комісія допустила до іспиту своїх фаворитів. Цей випадок знайшов свій відгомін у пятницю на розправі городського суду в Лодзі. На велике здивування присутніх, суд виправдав обвинувачених учеників, бо — як це суд підкреслив — учні діяли так тому, бо хотіли „демаскувати евентуальні недотягнення".

ЧЕХО - СЛОВАКО - УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ ДО НІКАРАҐУЇ.

На основі договору, що його заключили між собою чехо-словацько-українська федерація з урядом Нікараґуї, вже небавком зможе виїхати 50,-000 громадян федерації до Нікараґуї. Жидівських еміґрантів виключають.

97 ОСІБ УТРАТИЛО ЖИТТЯ В ПОЖАРАХ.

Пожарний маршал Онтеріо, Скат, опублікував рапорт за 1938 р., у якому устійнено, що впродовж того року пожар спричинив втрати в майні на 9,397,000 долярів, а 97 осіб утратили своє життя в огні.

СВІДОЦТВО ЧЕРВОНОГО ТЕРОРУ.

ПАРИЖ. — Преса подає, що знайшли тіло католицького єпископа з Теруель і 44 інших трупів в лісі біля французької границі. Це тіла священиків і політичних вязнів, яких розстріляла червона еспанська армія при відступі.

НОВИЙ ЛІК ПРОТИ НЕДУГИ КОНЕЙ.

Новий лік до впорскування проти недуги цефаломиелітіс (спячки), на яку хорують і гинуть коні, винайшов професор д-р І. С. Фолтон при Університеті Саскачевану, відділ недуг у звірят. Цей лік є лучший, чим який інший, що до тепер є в продажі і буде до набуття у потрібній скількости для цілої провінції цього року.

Цю інформацію подав Л. Е. Кирк, дін колеґії рільництва при університеті, на зборах делеґатів товариства саскачеванських молочарів. Продукт д-ра Фолтона, як сказав дін, дає цілковите запевнення проти клопоту цеї страшної недуги, від якої так гинули в західній Канаді минулого року коні. Цю новинку подала Канадійська Преса.

НЕДОБРІ ЯКОСТИ ТОВАРИ ПРИНОСЯТЬ ШКОДУ.

„Дуже болючо це признати, що в останніх кількох місяцях велика скількість масла, висланого з Канади до Великої Британії була другого, третього ґрейду, або й ніякого ґрейду". Так висловився В. А. Ландрет президент товариства Кенедіян Продус. Через це Нова Зеляндія і Данія мають першенство на британським ринку. Це дуже відемно відбивається на канадійських продуцентах, як також Канада запирає собі двері збуту на будуче.

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПАСІЧНИКІВ.

Вінніпег може похвалитися, що тут знаходиться одиноке українське товариство пасічників в Канаді. Навколо Вінніпеґу плекають багато бджіл і це спонукало українців створити товариство, до якого належить коло 100 членів. На своїх зборах товариство вибрало Степана Скобляка головою, Н. Карабута заступником голови, а Г. Дзюбу секретарем. Збори рішили видавати місячний інформативний „магазин" для своїх членів.

ДАЛІ ЗРИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ВИВІСКИ.

В листопаді 1938 р. відділ КОП-у позривав усі українські вивіски в Долині. Тому споживча кооператива „Сила" дала зробити нові вивіски та сильними гаками прибила їх перед кількома днями над своїми трьома крамницями. В ночі з 14. на 15 січня якісь люди позривали всі три вивіски і зовсім їх понищили.

ВИБОРИ — ВЕЛИЧЕЗНА ПЕРЕМОГА

ЛЬВІВ — „Діло" (ч. 33) вважає вислід виборів в Карпатській Україні величавою перемогою Українського Національного Обєднання і прорвчистим виявом волі карпато-українського населення. Є це удар, завданий шкільному плебісцитові, що його перевела свого часу давна празька влада, пішовши на руку баламутникам, що то бажали ним доказати, що на Закарпатті нема українців. Отже тепер ті самі, про яких наші вороги говорили, що вони є русині, або, що вони самі не знають, хто вони, дали доказ, що вони свідомі своєї національности. Вони також виявили свою волю і щодо цього, чи хочуть іти до Мадярщини, чи стояти при своїй рідній владі.

БУЛО ВЕЛИКЕ ЗАЦІКАВЛЕННЯ.

ХУСТ. — Зацікавлення виборами було надзвичайне. До Хусту прибули представники німецьких, французьких, англійських, швайцарських, американських, чеських, польських і інших щоденників, щоб приглянутись, як відбуваються вибори.

ЯК ІНФОРМУВАЛА ПОЛЬСЬКА ПРЕСА?

ЛЬВІВ. — „Діло" подало відомости, які подала Польська Аґенція Телеграфічна про вибори в Карпатській Україні. Польська Аґенція подала, що населення К. У. масово збойкотувало вибори, що в таких місцевостях як Горінчево, Іза, Селище, Нанково під Хустом ніхто не голосував. Разом з тим подало „Діло" правдиві інформації й точні числа, скільки людей голосувало в згаданих громадах, подаючи між іншим і скількість голосів, що були проти уряду.

ІНСТРУКТОР „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ".

ХУСТ. — Військовим інструктором Організації Народньої Оборони „Карпатська Січ" став старшина чехословацької армії отаман (майор) Кмитицевич. Є він родом з Галичини і українцем. Як полонений австрійської армії в Італії вступив він до Чеського леґіону, який зорганізували в Італії, перебув кампанію на французько-німецькому фронті і згодом переїхав до Чехословаччини, в якій служив як старшина.

ІРОНІЯ.

ХУСТ. — Дирекція мадярської ґімназії в Ужгороді заводить тепер граматику т. зв. рускої мови, яку уложив теперішній премієр Карпатської України о. Волошин в 1918 році. Тим хочуть мадяри доказувати, що вони не переслідують українців. Ця граматика є вже перестаріла, бо українська мова від цього часу зробила великий поступ.

ЗАЯВИ ПО ВИБОРАХ.

ХУСТ. — В оцінці соймових виборів премієр д-р Волошин говорить про наш нарід в К. У. таке: „Твоя поведінка доказує твою політичну зрілість. Ти виказав не тільки національну солідарність, але також велику взаємну любов брата до брата. Наша країна хоч мала, але на своєму місці постояла і сьогодні вона має забезпечене міжкдержавне становище". Міністер Ревай пише в звязку з виборами таке: „Карпатська Україна високо піднесла прапор і піднесе його ще вище при солідарній співпраці цілого народу".

ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКА „ПРИЯЗНЬ".

ДАНЦІҐ. — Німецькі студенти прогнали з техніки польських студентів. З цього приводу прийшло до завзятої бійки, при чому тяжко побито пятьох поляків. В одній з каварень німецькі студенти вивісили плякат з написсю: „Полякам і псам вступ заборонений". В місті відбуваються раз-у-раз протипольські демонстрації.

ВАРШАВА. — „Долів з Німеччиною і Гітлером" кричали польські студенти підчас великої демонстрації, влаштованої з приводу викидування польських студентів зі шкіл в Данціґу. Студенти взивали Сміґли-Ридза, щоб їх вів „на Ґданськ".

НЕ ВИЗНАЮТЬСЯ У ПОЛІТИЦІ.

БУДАПЕШТ. — Самі мадяри не розуміють, що властиво діється в їхнім краю. Мадярщина вже формально приступила до протисоветського бльоку, до якого тепер належать: Німеччина, Італія, Японія і Мадярщина. Та в тім самім дні, коли підписувано це приступлення, переведено в столиці й в цілім краю масові арешти мадярських націстів. Арештовано кілька сот осіб та розвязано мадярську націстичну орґанізацію. Кажуть, що це сталося тому, що націсти взялися за політичний терор. Між іншим кинули бомбу до божниці, коли там молилися.

ІХНЯ СПРАВА.

БЕРЛІН. — Німецька преса подає, що мадярська націстична партія не була звязана з німецькою партією. Німеччина вважає розвязання націстичної партії в Мадярщині чисто „внутрішньою справою Мадярщини".

НЕДІЛЯ 18. ЧЕРВНЯ 1939. РОКУ ВЖЕ ЗА ПЛЕЧИМА! А КІЛЬКИ ТО ПРАЦІ ЩЕ ТРЕБА СПОВНИТИ, ЩОБ ВСЕ ПРИГОТОВИТИ ДО УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

ХТО СПРАВДІ ХОЧЕ ЦЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ, ХАЙ ВИСИЛАЄ СВОЇ ДАРИ НА АДРЕСУ:

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION
P. O. Box 1014, Church Street Annex, New York, N. Y.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30. 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СПОКІЙ

Щось притихло з українською справою, коли мати на увазі те, що ще не так давно не було одного дня, щоб американські ґазети не принесли якихсь „новинок", звязаних з „Великою Україною". Як відомо, пресовий розголос у справі України піднявся головно тоді, коли зачала народжуватись мініятура української держави — Карпатська Україна. Тоді всі ті, що є проти відродження державности українського народу і його самостійности, підняли голову і вдарили в дзвін тривоги, звязуючи тісно Україну з найбільшим теперішнім „пострахом" — Гітлером. День за днем приходили ріжні вісти, одна фантатистичніша від другої. День за днем заповідали упадок Карпатської України, революцію населення проти уряду премієра Волошина, голодовий бунт і т. п. Та вкінці таки дійшло до того, що вже ніяка, хоч трохи серіозна американська ґазета, про такі нісенітниці не пише. Ще хіба передають їх тільки найдурніші в світі ґазети, що знають, що їхні читачі крайні темняки. Ще тільки в москвофільських та деяких московських та польських ґазетах можна далі читати про голод в Карпатській Україні, про бунти, та про концентраційні табори, в яких є, не менше ні більше, але аж 40,000 запроторених!

Ще була надія, що ось буде бунт при виборах. А тимчасом виявилося, що вибори відбулись у найбільшому порядку, а населення взяло в них громадну участь. І була надія, що таки Мадярщина не попустить. Але читаємо, що Польща махає рукою вже й на Мадярщину і не сподівається від неї помочі в цьому, щоб задавити Карпатську Україну. Доходить до цього, що Польща зачинає витати вже чехів як „братів", добачивши, що вони беруться „сильною рукою" ліквідувати український рух на Закарпатті. Але чи це все є — новинами? Чи воно може бути використовуване як „новинки", яких ціллю має бути дискредитування повстання Карпатської України і її української влади? І от це частинно висняє й те ,чому тепер нема багато „новинок" і в американській пресі про Карпатську Україну.

Карпатська Україна ввійшла в період праці. До її столиці приїжджають раз-у-раз кореспонденти з ріжних столиць світа. Приглянувшись відносинам і роботі, не мають вони ніякого матеріялу для „сензацій". Бо спокій — не є сензацією, ні навіть звичайною новинкою ,а тільки звичайним, нормальним явищем. І також і так треба розуміти те, що тепер тяжко подавати сензаційні вісти з Карпатської України. Наші вороги повистрілювали надто скоро й нерозумно свої „сензації", себто виступи проти українства, а зокрема проти Карпатської України. Тепер кожний, що не зійшов з глузду, чи не є платним аґентом протиукраїнських чинників, переконується там на місці, в Карпатській Україні, що український рух є рух природній, чесний і благородний. А коли не хочеться чи не можна так написати — то краще мовчати. Так воно є і з хвилевою мовчанкою щодо Карпатської України чи української справи взагалі.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ

СВЯТО 22. СІЧНЯ У ВІДНІ.

Цьогорічне Січневе Свято у Відні відсвяткували ми в тутешній Уранії, як відомо, найкращій культурно-просвітній інституції в наддунайській столиці, яка приняла наше свято у свій репертуар з дня 21. І. ц. р. — в суботу — а саме як імпрезу **„Український Вечір"**. Таким чином мали ми змогу виступити не тільки перед нашою, але й перед німецькою публикою, яка виявила таке зацікавлення українським виступом в Уранії, що карти на це наше свято були випродані ще упродовж даного тижня до одної, так, що доволі простора середуща саля Уранії була виповнена по береги.

Заінавґурував вечір святочною промовою наш тутешній педаґоґ співу — колись учeник незабутнього мистця Олександра Мишуги — **проф. М. Карський.** Він накреслив картину змагань українського народу за волю в оту пропамятну епоху, коли то з вибухом революції в 1917 р. почався новий розділ в історії України. Говорив промовець про радість перших днів тодішньої весни, яка стала таким чудовим символом воскресаючої волі народу, про захоплення мас, про перші почини молодої української влади та про перші небезпеки, що з ними тій нашій молодій владі треба було боротися, причім якнайбільш загрозливі — ті, що зазначувались в лоні влади самої. Тут п. Карський подав історію чотирьох універсалів Центральної Ради, зясував поокремо ідеольоґічну суть кожного з них, і намагався отак розмалювати картину того всього, що в ту епоху стало долею нашої молодої державности, зокремаж траґіку недоцінювання ваги збройної сили зо сторони уряду Центральної Ради. Затеж з тим більшою силою наголосив опісля промовець моменти такого значіння, як обидва Січневі акти (1918 і 1919), що змогло всетаки зазначитись як довершення епохального значіння в траґічній історії нашої останньої боротьби за волю і власну державність.

„І як такі — закінчив промовець свою річ — лишуться вони на завжди у свідомости нації, як вічне джерело душевного підйому для майбутніх поколінь України!"

А як найближча точка святочної програми був сольовий спів панни **Е. Станиславської** (сольо), яка відспівала дві пісні, а саме: Січинського „Не співайте мені тої пісні" та Людкевича „Ой, вербо, вербо", причім фортепяновий дострій був у руках молодої студентки музики, **панни Н. Ляховичівної.** І спів і тонкий дострій нагородила публика оплесками признання, після чого забрав слово як головний референт вечора — в німецькій мові — **студ. О. Бачинський.** Цей наш молодий студент це, мимоходом кажучи, найкращий промовець в рядах нашої віденської Академічної „Січі". Він говорить чудно спокійно, строго річево, а притім так переконуючо та з таким глибоким підзначенням лінії визвольно - національної ідеольоґії, що слухати його це справжня приємність і відрада, тимбільше, що вся увага в нього звернена на все на ясні і озитивні сторінки даної теми. Отимто принагідні промови цього січовика — він син нашого відомого й добре заслуженого діяча **Омеляна Бачинського,** що між іншим редаґував у Відні свойого часу журнал **„Украіннше Нахріхтен"** (1914 1918) — це з правила прикраси кожночасної програми українських імпрез у Відні.

Даліж наша відома пяністка пані **Дарія Карановичева** відограла справді по мистецьки Барвінського „Думку" та М. Косенка „Нюктюрн", добуваючи своєю грою невмовкаючих оплесків захопленої публики. І треба сказати, що в нас кожний виступ пані Карановичевої це маркантна дата в мистецькім життю української кольонії у Відні, і рецензентові лишається тільки побажати їй щонайкращих успіхів і в дальшій артистичній праці. А завершенням першої частини програми нашого свята був виступ українського хору **„Бандура"**, що під управою свойого диріґента, **п. А. Гнатишина,** відспівав тут О. Кошиця „Ішли тріє царі" та Леонтовича-Гнатишина „Дзвони". Обидві точки випали дуже добре, та взагалі годиться сказати, що наш хор „Бандура" це одно з мистецьких досягнень йогож дбайливого і талановитого диріґента, без співучасти і праці якого просто не уявиш артистичної української імпрези у Відні.

А другу частину програми почала деклямація Тичинового „Золотий гомін", виголошена **панею Наталією Ґросовою.** Тичини твір добре відомий нашій громаді, і тому писати мені про нього ширше не треба. Затеж слова гарячого признання належаться цій найкращій українській декляматорці на віденськім ґрунті. Її все глибоко відчуте і жарким теплом пережиття надихане, слово за кожен раз, очаровує публику своєю артистичною експресією. Поема Тичини довгенька собі, і опанувати її деклями́торам і з чисто інтерпретативного боку не такто легко. Та проте пані Ґросова поборола всі трудноші свойого завдання, як неможкраще, і створила своїм виступом своєрідну вершину святочного вечора в Уранії, до чого не мало причинилось і те, що декляматорка була в гарнім національнім строю.

Але якщо вже мова про вершину нашого свята в Уранії, то властиво не знати, котру то точку програми відзначити би як таку. Бо от виступ нашого славного челіста **проф. Богдана Бережницького,** що відограв В. Барвінського „Колисанку" та „Ґумореску", при акомпаніяменті пані Карановичевої, належав до найкращих та найгарячіше оплескуваних точок святкової програми. І так воно відрадно бачити, що хист цього мистця-челіста виявляє ще завжди лінію високого і невпинного розвитку, та що гра проф. Бережницького сьогодні дійсно на вершинах її артистичної спромоги. — А знову співак (тенор) **п. Михайло Дуда** — мимоходом кажучи, член віденської Фольксопери і дуже активний член святкових комітетів у нас! — відспівав цілу низку наших пісень, з яких подобались усі, а особливо Лисенка „Ой щож бо то за ворон", Нижанківського „Зима" та „Синя чічка". Зокремаж цю останню публика нагородила грімким аплявзом, після чого хор „Бандури" співав ще Людкевича „Чорна ріля" та Гнатишина „В Карпатах сонце сяє".

А закінчено вечір відспіванням обох наших національних гимнів та гимнів німецьких.

Д-р Остап Грицай.

Московські реформи і Україна

Московська ґазета **„Правда"** (з 1. 2. 1939) надрукувала тези до зміни статуту комуністичної партії, що їх має перевести зїзд компартії на зїзді 10. березня 1939.

Моттом для тих змін служить вираз тоїж ґазети: в нашій державі є дві сили — **нарід і комунізм** — вони злились тепер в одну цілість. Що це не є так, на це вказують багато голосів тоїж самої советської преси. Дійсний стан такий, що **нарід остав народом, комунізм остав причіпкою до народу,** а про злиття обох тих чинників в одне і мови бути не може. Як комунізм і нарід могли стати чимсь одним, коли нарід поборює комунізм всіма силами. Не треба кращого доказу на те, як чистки партії, державного апарату, армії, сільського господарства — все від народу, з усіми їх наслідками до р о з с т р і л і в включно. Отже нарід і комунізм не злились в одне. Замісць злиття існує смертельна ворожнеча між народом і комунізмом.

Все має свої причини. Започатковані реформи також.

Населення Совєтів складається тепер з робітників, селян та інтеліґенції. Совєти кажуть, що в них є лише дві кляси, робітники і селяни. Інтеліґенція — це причіпка до обох кляс, — це партія, комуністи. Совєтська інтеліґенція — це вчерашні робітники і селяни, що видвигнулись на командні пости, це кадри партійних і непартійних більшовиків, свідомих борців за комунізм, за поширення його в масах населення. Отже і тут твердження про єдність народу і комунізму недійсні. На практиці остало, як і було перед комунізмом. На селі був пан і Іван, а в місті став робітник і пан. Лише слова „пан" там не вживають.

Виходячи з заложення єдности народу і комунізму новий статут партії каже, що до компартії будуть принимати тепер усіх однаково. Досі ділились вступаючі в партію на 4 катеґорії, при чому найтяжче було попасти в партію селянинові. Членам партії признається тепер і право говорити про політику уряду, боронитись, як викидають з партії, бути вибраним на якімнебудь пости. Досі партійці мали право лише слухати та виконувати те, що їм накаже виконати Москва. Новий статут відкидає масові чистки партії, зате будуть викидати з партії кожного комуніста зокрема, як він комусь не подобається. Дальша реформа торкається призначування комуністів на відповідальну працю. Досі місцеві партійні орґанізації були під тим оглядом свобідні. Нпр. компартія в Україні могла назначувати своїх людей на ріжні пости в Україні. Тепер такі призначення буде робити безпосередно Москва. Для того орґанізується в партійній централі в Москві спеціяльний відділ розподілу кадрів. Черговий пункт реформи — це контроля виконування наказів партійної централі з Москви. Досі це робила контрольна партійна комісія, яку вибирали зїзди партії, тепер таку комісію буде призначувати центральний комітет партії в Москві. Досі Україні визначував зїзд партії свою контрольну комісію, тепер ту функцію перебирає на себе Москва. З метою ліквідації незнання марксизму серед народу та розбіжности між ленінізмом і сталінізмом та марксизмом в пропаґанді зосереджується ввесь центральний пропаґандивний апарат в Москві, якому підлягає вся пресова і устна пропаґанда комунізму. Реформа торкнула і самий центральний апарат партії. В ньому ліквідують деякі відділи господарського характеру. Натомісць залишають і підсилюють відділ сільсько-господарський та відділ шкіл. Місцеві партійні орґанізації робляться відповідальними за успіхи господарства.

Всі тут згадані важливіші реформи говорять про те, що єдности між народом і комунізмом нема, а навпаки, що реформи стремлять до ще більшого утиску народу комунізмом та повну централізацію того утиску в Москві. Зокрема це ствердження дуже важливе для немосковських народів, що насилу запхані під комуністично-московський режім за виїмком хіба жидів, мабуть одиноких в Совєтах прихильників комунізму, бо на ньому вони роблять добрі інтереси. Доказом може служити совєтська жидівська династія Кагановичів, що обсіла всі найважливіші пости в центрі та командує навіть самим грузином Сталіном.

Московська ґазета „Правда" (з 30. 1. 1939) видрукувала тези для введення третьої пятирічки в Совєтах, що має бути ухвалена на зїзді компартії. Тези виходять зі заложення, що два дотеперішні пятирічні пляни виконані повністю. Соціялістичний сектор промислової продукції виносить 99.8% всієї продукції, сільсько-господарської продукції 98.6% всієї продукції, в торговлі соціялістичний сектор обняв повних 100% торговлі. 98.7% всіх продукційних фондів господарства стали власністю держави зглядно соціялістичного сектора. Наслідком такого стану змінився склад населення Совєтів. Дані за 1937 рік такі: 34.7% робітники і урядовці, 55.5% колхозні селяни і сколективізовані кустарі, 4.2% військові, ученики, пенсіонери й інші, 5.6% самостійні селяни, кустарі і ремісники. Тези твердять, що тепер існують в Совєтах дві кляси, робітники і селяни, а між ними інтеліґенція, тобто комуністи, партійні або безпартійні. Ціллю другої пятирічки було викінчення технічної реконструкції народнього господарства, зачатої в першій пятирічці. Завдання в основному виповнене. Головною побідою другої пятирічки є виховання кадрів совєтських фахівців. Завданням другої пятирічки було також підняти матеріяльно-культурний рівень працюючих та збільшити споживання. І це вдалось виконати.

Ціллю третьої пятирічки є завершення розбудови безклясового соціялістичного суспільства та поступового переходу від соціялізму до комунізму. Завдання трудне, бо, як признається докладчик, Совєти ще не перегнали капіталістичні держави під економічним оглядом. Робітництво і селянство в капіталістичних країнах споживає нині далеко більше промислової і сільсько-господарської продукції ніж в Совєтах. В Совєтах нпр. на душу населення споживається значно менше електроенерґії, чугуну, сталі, камінного вугілля, тканин, паперу, мила і багато інших продуктів, як в Америці, Франції, Анґлії, Італії і навіть Німеччині, де як каже московська пропаґанда, народ мілонами з голоду вимирає. З того тези роблять висновок, що третя пятирічка має за ціль дігнати і перегнати в продукції і споживанні капіталістичні держави. Про те, що твердилось, немовби то Совєти вже перегнали ті держави, нема згадки. Третя пятирічка має підняти споживання продуктів на 1.5 до 2 рази в порівнанні з теперішним станом, а кульвурно-технічний уровень робітників має піднестись до рівня інжинірно-технічних працівників.

Не будемо тут наводити цифри, виражені в тезах в рублях, бо нема крітерія для перерахунку рублів на інші валюти. Продукція 1937 р. виносила 95.5 біліонів рублів, а в 1942 р. має виносити 180 біліонів рублів. Що варт рубель, кождий може сам підрахувати. В Москві дають за 1 ам. доляра коло 5 рублів урядово, на чорній біржі можна дістати до 100 рублів. Звичайні селянські чоботи коштують 250 рублів, тобто 50 долярів. Середний робітник заробляє на місяць коло 350 рублів, а селянин коло 100 рублів. З тих даних кождий може легко вирахувати, скілько можна заробити в Совєтах і що за ті гроші можна купити та порівнати з відносинами в інших державах світу.

Третя пятирічка має розвинути добування нафти на Уралі та вугля в Азії і в Донбасі. Передбачено вибудувати цілий ряд електростацій більшого типу, з них **ані одної в Україні.** Розбудувати хемічну промисловість всюди, **лише не в Україні.** Розбудувати заводи чорної металюрґії в цілому Союзі, **лише не в Україні.** Поширити видобування кольорових металів потрібних для виробництва зброї всюди, **лише не в Україні.** Розвинути лісову промисловість всюди **за виїмком України.** Розвинути також лугку та харчову промисловість всюди. Виконність праці за трету пятирічку має збільшитись на 65%, зниження коштів продукції на 11%, збільшити продукцію сільського господарства на 53%, а окремо врожай зерна на 27% (з 5.5 на 7 біліонів пудів) і т. д.

З усього виходить, що по відношенню до України Москва поступає по мачошиному. Як в першому, так і в другому пляні, признає Україні лише утиски і постачання гроша на розбудову решти імперії. **Ролю України зводиться до ролі кольонії.** Але заразом з тим недвозначно виходить, що Москва не є певною, що втримає Україну при собі.

Москва тепер переживає кризу. Щоб її не помічали інші, почато вводити нові пляни, хоч старі, наперекір запевненням Москви, зовсім не виконані. Та трета пятирічка не зможе закрити дійсности. Пропасть між народніми масами і комунізмом, як і між Україною і Москво, надто велика, щоб її можна було затаїти.

Не питався.

— Сусідо, а не виділи ви моєї кобили?

— Та видів.

— А де вона пішла?

— Та коли я її не питався.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина перша.

(14)

IV.

Царська забава.

Перший зимовий сніг — милий, нетерпеливо дожиданий з дня на день гість; перша санна — свято на Руси. Так і тепер, так і в старину бувало. Робота пійде радніше, забава веселіше, молодість стане більше відважна, дитинство різвіше, старість сильніша. А для мисливих... отсе радість!...

Цар Іван Василевич не пійшов по прикладу своїх предків, князів, котрі, бувало, їздили один до другого за сотні миль, щоби погуляти по лісах і полях за звіром скороногим і птахом летучим, та свої давні свари і усобиці закінчити ловами в мирі. Цар Іван Василевич дуже хоронив свою царську особу і ухилявся від всього, де заходила би і найменша небезпечність. Він був дуже великим боягузом, хоч нічого так дуже не баглось йому, як славитись відважним і хоробрим. Поїде він на лови за заяцями, але то лише коли йому не скажуть, що там, де йому прийдеться розправитися з заяцем, не стріне медведя, вовка, рися. Не любив бувати особисто на ловах в лісах, так само, як не любив іти в похід; але цей цар, як провадив війни і висилав своїх полковників, так само й на лови, хоч сам не ходив, посилав своїх двірських селян ловити для себе звірів. Тодішним людям було це на руку: всюди були мисливі, бо без них звірі виїли би цілі села; не для забави, а з конечности вибиралися до ліса міські і сільські люди великими громадами воювати зо звіром, з всякого роду оружжам, від звичайної дубини до штудерної стрільби, котра була тоді ще великою рідкістю між селянством, та не заступала прадідних луків і стріл. За товпою мисливих псарі вели псів, що мали вислідити й вигонити звірів; тенетники несли величезні тенети (сіти), а ямарі лопати, щоби копати ями, де заманювали або заганяли неосторожного звіра, прикривши ями тонким хворостом, сухим листям і снігом. Весела була пора, коли йшли такі походи... Молодші йдуть, пісні співають, пританцьовують, сміються, музиканти гудками, волинками й трубами розвеселяють нарід, а коли лучиться — собаки вигонять вовка, лиса, медведя і наполоханий звір запутається в тенета або попаде в яму, скілько там сміху, шуму, гомону, радости! Старалися, розуміється ловити для царя молодих медведів і вовків, — зо старими якось це не вдавалося — накладали на них ланці, привязували під шию палиці і висилали в підмосковські села. По царському приказу, там їх тримали й плекали, добре накормлюючи, та ховали для царської забави; а коли захочиться цареві, — приїде він до села, прикаже випустити медведя або вовка і пустити на них псів, або велить своїм людям боротися зо звірами; хто подужає — цьому царська нагорода дається; кого медвідь поранить, цьому дається на лічення, а лучалося, що медвідь і на смерть загризе чоловіка, тоді запишуть його в синодик та пішлють до ріжних монастирів поминати.

Тепер з нагоди першого снігу, згодився цар-государ їхати до села Тайнинського та погуляти разом зо своїми близшими боярами. Вечором вислали туди царську кухню: досвіта місили короваї і пироги, патрошили всіляку рибу, приладжували її на всілякі страви до царського столу. Для царя ладилася тоді незвичайна забава; цареві наговорили про незвичайну силу прибувшого з Вишневецьким козака Кудеяра, донесли і про його дивне походження, бо ні сам Кудеяр, ані ніхто інший не знає, що це за козак, видно, що русского роду. Цар рад був поглянути на нього; Вишневецькому бажалось показати його московському государеві, але сам Кудеяр не показував ні радости ні боязни появитися перед царем. (Д. б.).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

БАГАТО?

Спеціяльним поїздом привезли оноді до Ню Йорку зо західних і центральних стейтів Америки 113 іміґрантів, котрих уряд призначив для депортації до країв їх уродження, бо вони дісталися сюди беззаконно.

Іміґраційні урядники кажуть, що це є одна з найбільших груп іміґрантів, призначених до депортації.

Так каже теперішній іміґраційний уряд, коли на чолі його стоїть секретарка праці Френсис Перкинс. Якби на його чолі стояв якийсь секретар, милий для конґресмена Дайеса, то ця ґрупа вважалася би за одну за найменших. Цей конґресмен був би хіба тоді задоволений, якби з Америки відослано всіх іміґрантів.

ПАЦИФІСТИ?

Віцеадмірал американської фльоти Кларк Вудворд виступив оноді перед Американським Інститутом Копальняних Інжинірів з промовою, в котрій гарячо заступався за виставлення великої воєнної фльоти для Злучених Держав. При тому він гостро розправлявся з противниками пляну розбудови американської воєнної фльоти, називаючи їх пацифістами.

Не знати, чи можна примінити цю назву до тих противників збільшення збровнь Злучених Держав на суші й воді, котрі засадничо є за збросння, але не за збросння Злучених Держав, бо це збросння евентуально може звернутися проти якоїсь чужої держави.

ВИЩА КУЛЬТУРА?

Кілька місяців тому американські газети писали з незакритим почуттям вищости про страхи европейських селян з нагоди затьмення сонця.

Недавно тому в Ґлестенбері, в стейті Конетикот, пішла чутка, що там зявилася страшна звірюка. Казали ті, що її бачили, що вона дещо скидається на морського вужа (якого ніхто відай не бачив), дещо на морську пажору, а зрештою на якесь невидане чудовище. Шукали люди за цею потворою, робили на неї облави, але й досі ще її не знайшли.

Пішла відтак чутка в Стронґс Нек, на Лонґ Айленді, що там появилася якась лячна потвора. Мовляв, дикий звір, страшний, небезпечний. Зробили облаву, допали потвору, але як за нею гналися, вийшла панна Дороті Бюкенен з хати й закликала: „Рікі! Рікі!" На цей клик потвора пішла послушно дівчині до ніг, а потім за нею до хати. Показалося, що потвора це було звірятко з породи американського медведика, що його називають „ракун".

Коли ще до цього додати поляку, що опанувала була слухачів одної радіової програми, як на ній стали віддавати драматизацію фантастичної повісти англійського письменника Велса, що малює нібито напад мешканців планети Марса на землю, то можемо справді слушно спитатися: Чи можуть американці з оправданою погордою дивитися на европейських селян? Чи справді американська культура вища?

ЗАПОБІГЛИ?

Свого часу американський конґрес на просьбу уряду ухвалив закон проти пікетування амбасад чужих країв в Америці. Звісно, закон мав на цілі не допустити до таких демонстрацій.

Наслідки цього закона були такі: демонстрацій перед амбасадами він не здержав; вони відбуваються далі. Різниця від часу заведення цього закону та, що тепер люди, що пікетують чужинецькі амбасади, мають не один раз газетярську „поблиситі", як це було давніше, а два рази: раз, як пікетують, а другий раз як їх судять за нарушення закону.

Конґрес зробив з демонстрантами таке, яке зробив той ґазда, що пімвашив цигана в огірках, навмисне на злість циганові кинув його за пліт.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УРИВКИ ЛИСТА З КРАЮ.

„Дорогий Товаришу! У нас тепер відбуваються нові арештування. На різдвяні Свята в селі Сераківцях ходили наші хлопці з колядою. Мали зо собою „шопку", а на ній був український тризуб і Карпатська Україна. Ходячи по коляді вони натрапили на одну хату, в якій був польський постерунковий, Ґрендус. Він вийшов до них на двір і, побачивши на „шопці" тризуб, витяв його. Українці нічого не говорили, а пішли далі. Діру вони залішили, але на „шопці" написали „проч з поляками" і прийшли знов під вікно тої хати, в якій був постерунковий. Коли постерунковий знов вийшов до них на двір вони взяли його і побили. Але не дуже, бо він втік лишивши карабін в хаті. Карабін віднесли йому другого дня.

Девятого січня ц. р. арештовано за те понад трийцять осіб. Арештовані всі українці, хлопці і дівчата, малі і старі. Коли ті самі аґенти, що арештували людей в Сераківцях переїздили через село Германовичі вони побачили в тамошній „Просвіті" сходини людей. Вони зупинили авто, пішли до „Просвіти" і там почали розганяти людей. А коли один з людей відозвався то його тяжко побили. Знов в селі Станиславчину також зійшлися люди колядувати. На те надійшов постерунковий почав випитувати їх на що вони йдуть колядувати. Коли довідався, що на Рідну Школу і церкву, то в імені „жечи посполітей" заборонив коляду на народні цілі і на церкву.

Ми тут багато чули про Карпатську Україну. Багато наших людей туди втікає і то навіть з поблизьких сіл, з Станиславчика, з Ружкович. Один втік ще в листопаді, покинув жінку і діти".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Г., Пікл Кров Ґолд Майн, Онт., Канада. — Новинка про „Новий Ужгород" є взята з карпато-українського часопису „Нова Свобода" (Хуст, ул. Славянська ч. 1). Найкраще напишіть до цього часопису, або до уряду Карпатської України, а тоді дістанете офіційну відповідь. І її вишлете тоді до мадярської газети.

Менчестер, Н. Г. — До жертвования на інвалідів додати: Михайло Ґолей $1.

Мікіз Ракс, Па. — Між жертвами на Карпатську Україну мае бути: Бр. Івана Хрестителя, Від. 1 У. Н. Помочі.

Інші часи.

Касієр приходить до директора і просить підвишки.

— Направду, я не розумію, нащо вам стільки грошей, — каже директор. — Я також колись був касієром і брав за те 150 злотих і зовсім мені вистарчало на життя.

— Вірю, пане директоре, — відповідає касієр, — але тоді не було ще таких докладних ревізій та контроль.

ОСТАННЯ ПРИСЛУГА.

Такі великі маси народу звалилися до церкви Св. Петра в Ватикані на похорон папи Пія XI., що Ватикан просив італійський уряд помочі при удержуванні порядку. Італійський уряд вислав відділ війська, котрий здержує натиск товпи коло церкви Св. Петра.

ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ ТА В АНГЛІЙСЬКІМ РАДІО

Протягом останніх місяців помістила англійська преса довгу низку цікавих статтей на українські теми. Деякі чисто інформативні, деякі пристосовані до напрямку даного часопису.

Одну з найкращих статтей помістив ірляндський тижневик **Стендард** (з дня 30. грудня м. р.) під заголовком „Батько Волошин, борець, Євященик і премієр". Автор статті, п. Антін Мур, описує свої власні враження з відвідин Карпатської України в літі 1938 р. Стаття обнімає дві повні сторінки часопису і багато ілюстрована. П. Мур був гостем д-ра Волошина і має до нього велику пошану як до патріота-священика і провідника народу. Крім опису побуту в гостинному домі теперішнього о. премієра та опису його життя, подає автор також огляд українського питання взагалі. Стаття, як наголовок каже, присвячена о. Волошинові. „Не треба легковажити тих страшенно важких завдань, які стоять перед цим, повним посвяти священиком. Він роками боровся, щоби вдержати національну свідомість свого народу тоді, коли перед ним ставлено майже непоборимі перешкоди. Його невсипуща праця врешті таки принесла свій овоч. Його покликано, щоби відбудував цю мініятурну державу, що повстала на руїнах Підкарпатської Русі, обрабованої з її столиці та з урожайних долів.

„Він має ще багато ворогів до поборення, бо в Мадярщині все ще чимало є таких, що заздрим оком дивляться і на ті землі, які остали після поділу Підкарпатської Русі. І Польща теж боїться українського руху..." Стаття написана щирістю і великою прихильністю до Батька Карпатської України та його співробітників.

Дві радіо-лекції. Лондонська радіо-стація кількома наворотами **надавала** лекції на українські теми. Вони опісля були друковані у формі статтей в тижневику „Лісенр" (Слухач), офіційльному виданні Брітіш Бродкестінг Корпорейшен.

Найцікавішими з тих „політичних ґутірок" була лекція сер Беркарда Перса, бувшого директора Славянського Інституту і п. Ф. А. Фойґта, дипльоматичного кореспондента денника **Манчестер Ґардіян.**

Сер Бернард Перс говорив на тему „Україна — шпихлір Европи". Підчас війни перебував він в Росії як представник британійського уряду і досі ще не позбувся російського сентименту. Він заступає концепцію, що українці (яким він, зрештою, признає право на окремішність!) повинні оставати у федерації з Росією, бо „між Росією і Україною нема природних границь" і оба народи „злучені спільними інтересами". Довше задержується сер Бернард над припущеннями, які заміри має Німеччина супроти України.

„Україна, без сумніву, буде відігравати велику ролю в цьому, 1939 році, а причиною до цього є в першій мірі її велике багатство в збіжжя. Україна є найбільшим шпихліром Европи... І тільки цей фактор, а не самоозначення народів, яке в цьому випадкові булоб смішним (!) є причиною, чому Гітлер заявив в одній з своїх промов, що він бажав би мати контролю над Україною..."

Лекція сер Бернарда Перса відбулася дня 2. січня ц. р. Другу лекцію на українські теми виголосив дня 9. січня ц. р. п. А. Ф. Фойґт, співробітник **Манчестер Ґардіяна**, під заголовком „Німеччина і Україна". Хоч він від ряду літ мав нагоду близько обзнайомитися з українською проблемою, його приязне наставлення до Совєтів спонукує його до заперечування факту, що Велика Україна є вогнищем всього незалежницького руху і що інші „українські питання", ґраютъ в порівнанню з нею другорядну ролю. Фойґт приходить до висновку, що „багато таких „націй", яких існування пропаґує Гітлер, взагалі не бажають для себе незалежности, як наприклад українці, що живуть в Росії (принаймнеше, оскільки мені відомо, нема доказів, щоби вони собі цього бажали). Розуміється, утиск в Совєтському Союзі існує, але українців не переслідується за те, що вони є українцями, таксамо як і не переслідується в Совєтському Созі жидів за те, що вони є жидами..."

Продовжуючи своє розумування про „брак незалежницького стремління в Совєтській Україні, приходить Фойґт до дальшого висновку, що „Український рух за відірванням від Совєтів є скорше штучним (!) витвором, як природнім явищем, і я навіть сумніваюся, чи про нього взагалі можна говорити. В Польщі натомісць, переслідується українців за те, що вони є українцями. Українці, що живуть в Польщі, перенятi сильним національним почуттям, можна сказати, одним з найсильніших, які існують в Европі. Вони вже напевно бажають незалежности, а щонайменше автономії..."

Над положенням українців в Польщі задержується п. Фойґ найдовше. Видно, що з цею частиною української справи він точніше обзнайомлений і говорить на підставі особистого досвіду. Боротьбу українців в Польщі порівнює він до боротьби ірляндців за свою самостійність. Лекцію закінчує зреасумованням німецьких замірів відносно України. Опісля запитує: „Конкретно, в якому відношенні стоїть українська справа до нашої держави? Чи ця проблема є наглячою? Чи криє вона в собі загрозу мира? По моїй думці, це є дуже поважна проблема. Так поважна, що забере багато часу, щоби її розвязати, коли її взагалі можна буде розвязати. В теперішних часах дуже важко предсказати, чи яке питання не стане наглим через ніч. Ініціятива до видвигування европейських проблем лежить в руках Гітлера. Він теж визначує скорість маршу, так як це колись Наполеон визначував..." В такий спосіб пояснює українську справу п. Ф. А. Фойґт. — **(Укбюро, Лондон).**

Що гірше?

Два приятелі сваряться:

— Коби ти діждав такого, щоби в мене просив куска хліба.

— А ти коби діждав такого, щоби не мав мені що дати, коли я в тебе буду просити.

---o---

Три періоди.

Перед шлюбом — він говорить, вона слухає.

В перший рік по шлюбі — вона говорить, він слухає.

Пізніше — обоє кричать, сусіди слухають.

ЦІКАВЕ ЧИТАННЯ

Ф. АЛЯХНОВІЧ: **7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.** Цей опис справжнього „пекла на землі" опертий на особистих споминах з побуту автора на Соловках, куди його заслав московський большевицький уряд. Автор по національності білорус, а його спомини, перекладені українською мовою, дають правдивий образ жорстокого знущання большевицького уряду над своїми жертвами. 168 сторін. З передмовою про автора. Гарна окладинка рис. Гординського. Портрет автора. Видання „Діла" у Львові .... $ .50

ІВАН ФИЛИПЧАК: **БРАТІЯ ЛЮБОВ (кріпша від камінних стін).** Повість з життя загонової шляхти з початку XX віку. Автор, відомий з цілої низки історичних повістей, малює цікаві звичаї ходачкової шляхти на тлі національної боротьби між українцями й поляками. 230 сторін. З віньєткою. Накладом Філії „Просвіти" в Самборі. .... $ .75

ІВАН ФИЛИПЧАК: **БУДІВНИЧИЙ ДЕРЖАВИ.** Історична повість з XII віку. О. Роман Лукань у передмові про життя й твори автора на вступі цеї книжки підчеркує, що це одна з рідких повістей про княжі часи. Тлом великої частини державницьких заходів українських князів, описаних у цій повісті, є Лемківщина. Наклад. „Просвіти" в Самборі. Ст. 164. .... $ .70

МАРКО ВОВЧОК: **КОЗАЦЬКА ДОЧКА (МАРУСЯ).** Автор — всім давно звісна українська письменниця Марія з Віліньських Марковичева. Та сама, котру Шевченко вважав за найкращого знавця української мови. Це вже десяте видання тої самої „Марусі", бо за нею є вічний попит. І то не лише в Україні, але й на чужині, де її признали настільки цікавою, що її перекладали на французьку, німецьку, італійську й інші мови. Зо вступом Теофіля Коструби. 164 сторін. .... $ .50

ВОЛОДИМИР БІРЧАК: **ПРОТИ ЗАКОНУ.** Повість на тлі подій XII. віку. У передмові самий автор говорить про себе, чому він взявся писати історичні повісти та як це він їх пише, а потім Л. Негрицький розглядає провідну думку цеї повісти. Події повісти розіграються в Галичі, Чешибісах (сьогоднішнім Єзуполі), Колуші (сьогоднішнім Калуші) і інших містах Галичини, але часами перекочуються аж у далеку Мадярщину й Ракушину (Австрію). З гарною коліровою окладинкою рисунку Едварда Козака. Видання Івана Тиктора. 127 сторін. .... $ .50

Замовляйте в книгарні Свободи:

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ВІДОЗВА ДО ВИХОДЦІВ МІСТА РОГАТИНА.

Подаємо Вам до відома, що письма з повідомленням про висилку прошей на Народній Дім у Рогатині одержали ми 26. XII. 1938, а гроші наспіли дня 18. I. 1939 р. безпосередно до Українського Кооперативного Банку в Рогатині на вкл. книж. № 671.

В письмі а також у вирізку з часопису, залученому до письма, Ваша збірка на Народній Дім виказана була в висоті $32.50, (трицять два дол. і 50 ц.) натомісць ми одержали $35 (трицять пять дол.), значить, до збірки доложив хтось при висилці $2.50.*)

Імена всіх жертводавців, враз з їхніми пожертвами, вписали ми в золоту книгу Т-ва „Просвіти".

Підносячи високу ідейність наших земляків у далекій чужині, в тім випадку гром. Катерини і Степана Ляльків та їхніх гостей, складаємо їм оцею дорогою щиро-сердечне спасибіг за їхні щедрі пожертви, а ініціяторам збірки належне признання.

Відносно Комітетів будови Народнього Дому в Рогатині, що — в пересвідченні Вашому і других земляків — є в Рогатині аж два, з цілою рішучістю цьому заперечуємо. Твердимо, що в Рогатині є тільки один Комітет будови Народнього Дому, зорганізований при читальні „Просвіти", в склад якого входять представники всіх місцевих українських товариств. Цей Комітет поробив впродовж останнього року всякі можливі заходи для створення статутового товариства під назвою Повітовий Народній Дім, яке перебрало би всі агенди теперішнього Комітету та вело дальшу акцію будови Народнього Дому. Справа оснування цього т-ва перейшла вже всі інстанції державної адміністрації та опинилася в найвищім трибуналі.

Вправді існує в Рогатині Комітет соціялістично - радикальної партії, що його репрезентують пп. Гривнак і Мурин, але цей Комітет має на меті будову т. зв. „Робітничого Дому", в якому малиб знайти приміщення — сама партія та організації зпід соціяльно-радикального прапору. З цим Комітетом наш Комітет будови Народнього Дому не мав і не має нічого спільного.

Хай це не знеохочує Вашого Комітету до дальшої праці в придбанні фондів на наш Народній Дім, а навпаки — хай Комітет при всяких нагодах, родинних приняттях, прилюдних імпрезах зарядже збірки та приходить з поміччю в підприннятому нами ділі.

Щасти Вам, Боже, в дальшій праці над культурним піднесенням Рідної Країни!

За Комітет: **Михайло Пиріг, Михайло Гаєвич, Степан Пилат.**

*) $2.50 доложило Обєднання.

МИСТЦІ ШПИГУНСЬКОЇ ШТУКИ

Франц Йосиф і російський шпигун.

Велику сензацію викликало у свій час відкриття шпигунської афери російського полковника Марченка (може і землячка), який у 1907 р. був військовим уповновласненим представником Росії у Відні. Свою шпигунську діяльність провадив Марченко майже відкрито; шукав знайомостей між австрійськими старшинами та переодягненими, вештався по Відні входячи у звязки з ріжними підозрілими типами. Розкидаючи гроші на всі боки він перекупив для своїх цілей одного веркмайстра віденського арсеналу, де саме випробувано тоді т. зв. „С" крісові стрільна, які мали мати більш випрямлену лінію лету, при стрілах на більшу віддаль. Саме в час, коли Марченко переговорював з перекупленим веркмайстром і тримав у руках викрадене стрільно, увійшли агенти австрійської тайної поліції та арештували веркмайстра. Марченка не можна було арештувати, бо його боронив закон дипльоматичної незайманости.

Найцікавіше в тому випадку була дальша поведінка Марченка. Кожний інший військовий представник, що земля горить йому під ногами, покинув би негайно своє місце. Марченко зробив інакше і пустився на нахабну гру. Він удавав, що нічого не знає, до ніякої вини не почувається, що більше, мав відвагу піти на двірський баль, кілька днів пізніше, в цісарському Бургу. Думав мабуть, що цісар Франц Йосиф не поважиться знехтувати царського висланника. Якщо цісар подав би йому тоді хоч кінчик пальців, він був би зреабілітований. Показалося, що полковник помилився. Підчас балевої перерви, цісар Франц Йосиф розмовляв з кожним з чужостронніх військових представників, які випрямившися у ряд, чекали розмови з цісарем. Скінчивши розмову з одним, подавав йому Франц Йосиф руку, додаючи кілька приязних слів на прощання. Тільки побіч Марченка перейшов він мовчки і зневажливо, заклавши руки на плечі. Полковникові вдарила кров до лиця від цієї образи, на очах тисячі високопоставлених гостей. На другий день Марченко покинув спішно австрійську столицю.

* * *

Від давніх давен була шпигунська служба одною з найважніших ділянок у підготові держав до майбутніх воєн, як також дуже важним чинником у часі війни. Відкривані час до часу шпигунські афери, це тільки проблиски тієї підземної роботи, що йшла і йде у всіх державах світу, оплачувана грубими міліонами інтересованих сторін. Особливо живу шпигунську діяльність можна було помітити перед світовою війною між Австрією та Росією, далі між Німеччиною, Англією та Францією. Тисячі шпигунів перебігало згадані країни, вишукуючи військові та промислові тайні матеріяли для своїх держав.

Подав **о. Ст. Ковалів.**
(„Діло").

ВІРНІ.

Сотки тисяч вірних зібралися на площі Св. Петра в Ватикані на вістку про смерть папи. Італійський уряд вислав гранадієрів, карабінієрів і поліцію на поміч ватиканській сторожі.

Найгірше.

Пан Горошок захорував тяжко на грипу. Прийшов лікар, оглянув, вийшов до другого покою і каже до пані Горошкової:

— Мусять пані приготовитися на найгірше...

— Пане докторе, — кричить пані Горошкова, — змилуйтеся, хіба не візьмете в мене більше, як двацять долярів.

ДОСЛІДИ WPA ВИКАЗУЮТЬ ЗАСТІЙ СЕРЕД СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ

Застій серед сільської молоді росте до застрашаючих розмірів, згідно з дослідами, які перевели робітники суспільних дослідів. Мається тут міліони сільської молоді без праці чи вигаядів на працю, число котрої скоро збільшається.

Перед депресією сотки тисяч сільської молоді переходило кожного року до найближчого міста. Вони оставляли фарми та села, бо не було подостатком праці для всього молодечого населення. До часів депресії вони діставали працю по містах.

Однак від 1930-го року брак містової праці змусив велике число тої молоді вертати і жити враз зі старими на фармі та по селах. Велике число молодих людей не покидає більше своїх домів, бо знає, що неможливо дістати праці в місті. Таким чином струя сільської молоді, що плила до міст, здержалась у сільських округах.

Сільська молодь ніколи не мала подостатком праці в домах, де обставини з кожним днем погіршуються. Вигляди на посідання фарми є замалі для підбадьорення молоді. Положення аренди фарм гідне пожалування і немає забезпечення. Сільська молодь вже стратила охоту до фармерства і надії на містову працю.

Відносні факти подано у звідомленню під титулом: „Сільська молодь — її положення та вигляди", видане відділом суспільного досліду WPA. Є це найкращі й найточніші студії того питання, які коли були зроблені.

Помічник завідателя Адміністрації Поступу Праці, Корінгтон Гил, у своїй передмові робить натиск на потребу старань зі сторони правительственних агентур і приватних організацій в ціли вишколу та помочі сільської молоді. Він вказує, що хоч вже маємо „надвишку" сільської молоді, то однак її число буде стало збільшатись до років десь між 1940 і 1945. Так як економічне положення у сільських округах далеке від того, щоби можна було заспокоїти потреби молоді, та передбачується страшне погіршення стану.

Народня Адміністрація Молоді та Цивільний Консерваційний Корпус (ССС) виконують важну працю для сільської молоді, але однак з тими фондами які мається до розпорядимости, вони мають змогу досягнути тільки малу частину з 7,000,000 сільської поза-шкільної молоді, що знаходиться у крайній потребі.

К. Гил вказує на недостачу сільських освітних догід і вигод. Він признає, що округи з найбільшою пропорцією дітей мають найменші доходи і найгірші школи. Ще 1930 року пять відсотків фармерської молоді були зовсім неграмотні. Тепер, коли доходи збільшились, велика частина сільської молоді ходить до школи.

Обчислено, що 1940 року число дорослої молоді на фармах, в копальнях і деревних округах та малих промислових оселях виросте до 10,000,000. Їх вигляди на працю як фармерські робітники постійно зменшуються через гуртове хліборобство, механізацію агрікультури і безземельність.

Надвишка сільської молоді є найбільша у гірських округах півдня і в околицях Великих Озер. Там попередні вигляди на набуття доброї фарми, заложення сільського підприємства, торговлі чи професії більше не існують для молоді. Звернено увагу на факт, що ратунок сільської молоді від небезпечного застою вимагає надто збільшеної помочі не тільки федерального правительства, але і приватних громадян по містах, котрі являються осередками сільського населення.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЧЕСТЕР, ПА.

З хрестин на народні цілі.

Дня 22 січня відбулися хрестини молодого Степана Мереньків. Батько, Степан Меренько, мешкає і працює як архітект у Вашингтоні, Д. К. Молоді родичі приїхали з Вашингтону до Честер, Па., до своїх родичів, хрестити свою дитину. Тайну хрещення доверщив о. Омелян Мицик, в присутності визначних американських гостей з Вашингтону. Відтак в домі Василя Гарасима, діда хрещенника, засіли до обіду всі гості. При обіді були промови, а на закінчення о. О. Мицик попросив присутніх гостей зложити дарунок з нагоди хрещення молодого Степана для Рідної Школи і для Карпатської України. Збіркою занялися о. О. Мицик і Анна Урбан. Дальше відбулася прекрасна забава.

Жертви зложили по $1: о. О. Мицик, М. Єдинак (мол.), В. Равлик, М. Бец, Н. Рубаш, М. Пастушок, Т. Сорока, Марія Пастушок, В. Гарасим, Т. Урбан, И. Липка, Я. Ковальчук (з Ковтствіл), И. Тержа, А. Чиж, И. Ковалик, Марія Терха, І. Меренько, Розалія Шуманська, Д. Василів, Бесі Урбан, С. Меренько, В. Цицик, І. Марусин, А. Чиж; по 50 ц.: И. Весоловський, Наталія Процишин; по 25 ц.: Р. Робертс, Катерина Урбан, Наталія Петрик. Разом $25.75. Гроші переслано через Обєднання по половині для Рідної Школи і для Карпатської України.

Анна Урбан.

ТОРП, ВІС.

Коляда на Карпатську Україну.

Колядувати ходили: Н. Ґвязда, М. Ґвязда, К. Троць. Коляду зложили: С. Літвіноф $2; Н. Кравчук $1.50; І. Ґомулка $1.25; по $1: С. Стібак, М. Костек, С. Костек, В. Кавалкевич, В. Доманьчук, о. Ф. Турченька, Г. Горбаль, С. Соболь, І. Ревцьо, О. Орищин, В. Которинський, Г. Нижник, П. Савка, М. Кудінго, Ю. Кодінго, Д. Троць, Н. Ґвязда; по 50 ц.: Г. Стібак, Т. Станець, К. Ткачук, А. Палещак, С. Гривко, В. Устояновський, І. Кудінго, М. Пірус, К. Троць, М. Ґвязда; М. Горбаль 25 ц. Всеї коляди було $27. По відтягненню за ґазоліну $3, лишилось $24, які переслано через Обєднання на Карпатську Україну. Жертводавцям щире спасибіг.

Н. Ґвязда.

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

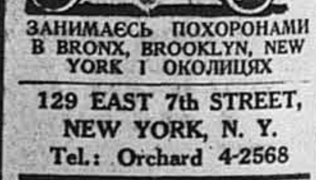
На Карпатську Україну.

Жінки, згуртовані в Союзі Українок Америки, від. 45 в Манчестер на своїх місячних зборах піднесли справу помочі Карпатській Україні й ухвалили владити обід з нагоди 5-літньої річниці нашого відділу, а дохід вислати на поміч Карпатській Україні. Суму $20, що прийшла з того обіду, вислано через Обєднання на призначену ціль.

Марія Ковальчук, голова
Катерина Струса, кас.

Розмовонька.

Жінка з докором: — Пощо ти зі зною женився?! Чи я за тобою бігала?

Чоловік: — Е, моя кохана, лапка на миші також не бігає за мишами...

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(44)

Маґра з тремтячим серцем придивлялась цьому. А коли Тарзан стояв серед малп не маючи суперників, вона кинулась до нього і обняла його руками. При тім вона тривожно заговорила: „Я боюся, що малпи нас повбивають!" „Ні, малпи тепер нас не рушать. Я став їх королем", відповів Тарзан відриваючи її руки від себе. Він відійшов до малп, щоб виголосити промову.

Малпи любили промови. Хоч вони мало думали, але зате любили, коли їх „бесідник" кидався, пручався, порскав й виявляв велику скількість чуття. Це давало, малпам внутрішню насолоду, від якої вони аж крутились. Тарзан це знав, тому своїми руками старався викликати в малп захоплення. При тім він закликав їх до участи в боротьбі з одними ворогами.

Рішучість Тарзана захопила їх. Вони підскочили з місць і гуртом заявили йти туди, куди прикаже Тарзан. Так вони пустились назад до табору. Попереду Тарзан і Маґра за ними і їх вірні „вояки" — малпи. Маґра заговорила до Тарзана: „Це вже другий раз ви врятували моє життя. Це значить, що ви всетаки не ненавидете мене". „Я це зробив би для кожного" відповів Тарзан.

Це вкололо Маґру і решту дороги вона пройшла мовчки. Коли вони добились до товариства Ґреґорі і Лявак зустріли їх з найбільшим здивуванням. В перщій хвилі вони навіть боялись припустити до себе малп. Та Тарзан запевнив їх, що нічого їм не станеться. Малпи справді були слухняні. Тепер вони всі пустились в погоню за Томом.